

BIJLAGEN

Kosten van verzorging en opvoeding minderjarige kinderen in een nieuw jasje

Een onderzoek naar de gevolgen van de herziening van de behoeftetabellen van kinderalimentatie voor de berekeningssystematiek van kinder- en partneralimentatie

Naomi Righolt 2073395
Zenon Scheidingsdesk, J.F.C. Kurvers mfp
Juridische Hogeschool Avans-Fontys
mr. E.J. Nicolai
mr. dr. N. Lavrijssen
Breda, mei 2017

Inhoud

Bijlage 1 Echtscheidingen en daarbij betrokken minderjarige kinderen 2015 (CBS).....	3
Bijlage 2 Behoeftetabellen	4
Bijlage 3 Draagkrachttabel	5
Bijlage 4 Verslag interview mr. Hanneke Moons.....	6
Bijlage 5 Verslag interview mr. Heleen Witkamp	11
Bijlage 6 Verslag interview mr. Johan de Wit	14
Bijlage 7 Verslag interview Jasja Bos.....	18

Bijlage 1 Echtscheidingen en daarbij betrokken minderjarige kinderen 2015 (CBS)

Echtscheiding; leeftijdsverschil, kinderen, geboorteland, huwelijksduur

09 juni 2016 | [meer info](#)

Onderwerpen				Perioden	1996	2000	2005	2010	2014	2015
Echtscheidingen	Naar wederzijds geslacht	Totaal echtscheidingen		aantal	34 871	34 650	31 905	32 544	35 409	34 232
	Naar aantal minderjarige kinderen	Totaal echtscheidingen			34 871	34 650	31 905	32 544	35 409	34 232
		Echtscheidingen zonder kinderen			18 707	16 695	13 593	14 037	15 503	15 017
		Echtscheidingen met kinderen	Totaal echtscheidingen met kinderen		16 164	17 955	18 312	18 507	19 906	19 215
			Met 1 kind		6 321	6 780	6 535	7 384	7 660	7 332
			Met 2 kinderen		7 122	8 132	8 715	8 570	9 238	8 935
			Met 3 kinderen		2 109	2 420	2 457	2 155	2 529	2 448
			Met 4 of meer kinderen		612	623	605	398	479	500
	Naar wederzijds geboorteland	Man Nederland, vrouw buitenland	Man Nederland, vrouw buitenland		2 551	2 317	2 472	2 674	2 766	2 893
			Man Nederland, vrouw EU-land (exclusi...		766	733	850	917	919	958
			Man Nederland, vrouw westers land		1 527	1 438	1 403	1 481	1 444	1 526
			Man Nederland, vrouw niet-westers land		1 024	879	1 069	1 193	1 322	1 367
			Man Nederland, vrouw België		134	144	124	137	122	139
			Man Nederland, vrouw Duitsland		325	325	259	267	269	273
			Man Nederland, vrouw Marokko		133	72	124	141	120	148
			Man Nederland, vrouw Nederlandse Anti...		77	74	68	77	81	82
			Man Nederland, vrouw Suriname		235	208	177	189	201	188
			Man Nederland, vrouw Turkije		62	74	145	151	140	154
		Vrouw Nederland, man buitenland	Vrouw Nederland, man buitenland		3 422	2 628	2 368	2 363	2 407	2 324
			Vrouw Nederland, man EU-land (exclusi...		676	652	564	598	577	569
			Vrouw Nederland, man westers land		1 366	1 213	985	931	921	878
			Vrouw Nederland, man niet-westers land		2 056	1 415	1 383	1 432	1 486	1 446
			Vrouw Nederland, man België		118	96	94	103	105	91
			Vrouw Nederland, man Duitsland		215	218	171	203	162	176
			Vrouw Nederland, man Marokko		457	293	298	307	333	297
			Vrouw Nederland, man Nederlandse Anti...		86	89	102	97	97	90
			Vrouw Nederland, man Suriname		165	186	155	159	150	184
			Vrouw Nederland, man Turkije		483	292	396	376	363	331
		Beiden hetzelfde buitenland	Buitenland		3 643	3 292	3 520	3 056	3 327	3 184
			EU-land (exclusief Nederland)		219	214	186	271	390	382
			Westers land		463	466	406	502	629	611
			Niet-westers land		3 180	2 826	3 114	2 554	2 698	2 573
			België		68	51	49	43	26	28
			Duitsland		76	90	38	55	34	18
			Marokko		635	664	753	639	606	570
			Nederlandse Antillen + Aruba		92	119	110	92	100	85
			Suriname		1 085	708	540	348	339	356
			Turkije		750	652	917	672	653	526
	Naar jaar van huwelijksluiting	2015								93
Bij echtscheiding betrokken kinderen					29 515	32 974	33 890	32 678	35 727	34 650

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 14-4-2017

© Centraal Bureau voor de Statistiek, Den Haag/Heerlen 14-4-2017

Bijlage 2 Behoeftetabellen

Tabel voor 1 kind

netto gezinsinkomen													
	1000 of minder	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000 of meer
4	105	150	195	235	280	365	450	535	620	705	790	875	960
2	95	140	180	225	265	350	435	520	605	690	775	860	945
0	85	130	170	215	255	340	425	510	595	680	765	850	935

Tabel voor 2 kinderen

netto gezinsinkomen													
	1000 of minder	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000 of meer
8	160	225	290	355	420	550	680	810	940	1070	1200	1330	1460
6	150	215	280	345	410	540	670	800	930	1060	1190	1320	1450
4	140	205	270	335	400	530	660	790	920	1050	1180	1310	1440
2	130	195	260	325	390	520	650	780	910	1040	1170	1300	1430
0	120	185	250	315	380	510	640	770	900	1030	1160	1290	1420

Tabel voor 3 kinderen

netto gezinsinkomen													
	1000 of minder	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000 of meer
12	195	280	360	445	525	690	855	1020	1185	1350	1515	1680	1845
10	185	270	355	435	520	685	850	1015	1180	1345	1510	1675	1840
8	180	260	345	425	510	675	840	1005	1170	1335	1500	1665	1830
6	170	250	335	415	500	665	830	995	1160	1325	1490	1655	1820
4	160	240	325	405	490	655	820	985	1150	1315	1480	1645	1810
2	150	230	315	395	480	645	810	975	1140	1305	1470	1635	1800
0	145	225	305	390	470	635	800	965	1130	1295	1460	1625	1790

Tabel voor 4 kinderen

netto gezinsinkomen													
	1000 of minder	1250	1500	1750	2000	2500	3000	3500	4000	4500	5000	5500	6000 of meer
16	240	340	440	540	640	840	1040	1240	1440	1640	1840	2040	2240
14	235	335	435	535	635	835	1035	1235	1435	1635	1835	2035	2235
12	225	325	425	525	625	825	1025	1225	1425	1625	1825	2025	2225
10	215	315	415	515	615	815	1015	1215	1415	1615	1815	2015	2215
8	205	305	405	505	605	805	1005	1205	1405	1605	1805	2005	2205
6	200	300	400	500	600	800	1000	1200	1400	1600	1800	2000	2200
4	190	290	390	490	590	790	990	1190	1390	1590	1790	1990	2190
2	180	280	380	480	580	780	980	1180	1380	1580	1780	1980	2180
0	175	275	375	475	575	775	975	1175	1375	1575	1775	1975	2175

Bijlage 3 Draagkrachttabel

Draagkrachttabel (2017) tot AOW-leeftijd

- NBI 0 tot € 1.325: minimum draagkracht
- NBI van € 1.325: 100% $[NBI - (0,3 \times NBI + 855)]$
- NBI van € 1.375: 90% $[NBI - (0,3 \times NBI + 855)]$
- NBI van € 1.425: 80% $[NBI - (0,3 \times NBI + 855)]$
- NBI van € 1.475: 70% $[NBI - (0,3 \times NBI + 855)]$
- NBI van € 1.525: 70% $[NBI - (0,3 \times NBI + 880)]$
- NBI van € 1.575: 70% $[NBI - (0,3 \times NBI + 905)]$

Netto besteedbaar inkomen ¹	DKL ²	draagkracht ³
0 tot 1.325 per maand		25/1 50/2 of meer
van 1.325 tot 1.375	(1.253)	73
van 1.375 tot 1.425	(1.268)	97
van 1.425 tot 1.475	(1.283)	114
van 1.475 tot 1.525	(1.298)	124
van 1.525 tot 1.575	(1.338)	131
1.575	(1.378)	138
1.625	(1.393)	163
etcetera		

Draagkrachttabel (2017) vanaf AOW-leeftijd

- NBI 0 tot € 1.500: minimum draagkracht
- NBI van € 1.500: 90% $[NBI - (0,3 \times NBI + 980)]$
- NBI van € 1.550: 80% $[NBI - (0,3 \times NBI + 980)]$
- NBI van € 1.600: 70% $[NBI - (0,3 \times NBI + 980)]$
- NBI van € 1.650: 70% $[NBI - (0,3 \times NBI + 1.005)]$
- NBI van € 1.700: 70% $[NBI - (0,3 \times NBI + 1.030)]$

Netto besteedbaar inkomen ⁴	DKL ⁵	draagkracht ⁶
0 tot 1.500 per maand		25/1 50/2 of meer
van 1.500 tot 1.550	(1.430)	63
van 1.550 tot 1.600	(1.445)	84
van 1.600 tot 1.650	(1.460)	98
van 1.650 tot 1.700	(1.500)	105
1.700	(1.540)	112
1.750	(1.555)	137
etcetera		

Bijlage 4 Verslag interview mr. Hanneke Moons

Datum interview: 15 maart 2017

Wat zijn uw werkzaamheden in de familierechtpraktijk?

Ik ben nu twintig jaar advocaat, waarvan ik vijftien jaar gespecialiseerd personen- en familierechtadvocaat ben. Een van mijn specialiteiten was het voeren van echtscheidings- en alimentatieprocedures. In de loop van de tijd ben ik steeds meer mediations gaan doen. De laatste jaren heb ik mij volledig toegelegd op mediation bij echtscheiding en treed ik niet meer op als advocaat. Ik kom dus al een aantal jaren niet meer bij de rechtbank. Ik heb nog wel alle kwalificaties, dus ik dien zelf de verzoekschriften tot echtscheiding in. Daarnaast ben ik partner en hoofdredacteur van de Kennisbank Alimentatie. Ook geef ik cursussen bij mijn eigen opleidingsinstituut, waaronder alimentatiecursussen. Tevens ben ik bestuurslid bij de Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsmediators (de vFAS).

U heeft van het Nibud vernomen dat het de behoeftetabellen gaat herzien. In een artikel in het Echtscheidingsbulletin over dit onderwerp schrijft u dat dit het moment is voor een herijking van de behoeftetabellen. Kunt u aangeven welke aspecten volgens u de knelpunten vormen bij de huidige behoeftetabellen?

Ik heb onlangs nog een nieuw artikel geschreven met mijn eigen visie over dit onderwerp. Het aardige van dat artikel is dat ik daarin weergeef wat de kern is van mijn bezwaren tegen de behoeftetabellen.

De kern van mijn bezwaren ziet op het volgende. Het uitgangspunt bij het bepalen van de behoefte van een kind is dat men kijkt naar de welstand van het gezin tijdens het huwelijk. Het beginsel is dat het kind zou moeten blijven leven in diezelfde welstand, mits de draagkracht dit toelaat. De behoefte van het kind wordt bij het einde van het huwelijk of de samenwoning volgens de tabellen bepaald en als dit eenmaal is bepaald, verandert dit, behoudens indexatie, nooit meer. Als een van de ouders na de echtscheiding bijvoorbeeld meer of minder gaat verdienen, heeft dit enkel invloed op de draagkracht en niet op de behoefte. De gevolgen hiervan zijn vaak niet zo groot, doordat de draagkracht de beperkende factor is. Het kan echter wel gevolgen hebben indien de alimentatieplichtige bijvoorbeeld meer gaat verdienen en zijn draagkracht dus toeneemt, waardoor hij in tegenstelling tot destijds nu wel volledig in de behoefte van het kind kan voorzien. De alimentatiegerechtigde kan dan vorderen dat de kinderalimentatie wordt verhoogd. Ook jaren later kijkt men dus nog wat de behoefte van het kind destijds was. De behoefte wordt, behoudens indexatie, niet aangepast aan de veranderingen die zich ondertussen hebben voorgedaan.

Een ander knelpunt is dat de vastgestelde behoefte van het kind enorm hoog kan zijn in vergelijking met de huidige levensstandaard bij de alimentatiegerechtigde. Het klinkt ook wel redelijk dat die behoefte hoog is, want tijdens het huwelijk waren de kinderen deze levensstandaard ook gewend. Ik zal echter een voorbeeld geven om de gevolgen ervan toe te lichten. Stel dat de alimentatiegerechtigde 1000 euro netto per maand verdient en de alimentatieplichtige 5000 euro netto per maand. Het gezinsinkomen is dan 6000 euro en de behoefte van het minderjarige kind is bijvoorbeeld 900 euro, wat bijvoorbeeld leidt tot een kinderalimentatie van 700 euro. De alimentatiegerechtigde krijgt dan maandelijks dat bedrag van 700 euro, maar dit zal niet volledig naar het kind gaan. Het kind was bijvoorbeeld gewend om jaarlijks tweemaal op vakantie te gaan. De alimentatiegerechtigde zal het kind niet alleen op vakantie laten gaan, terwijl de vastgestelde behoefte wel bij deze situatie aansluit. Het gevolg hiervan is dat de kinderalimentatie niet alleen zal worden besteed aan het kind, maar aan het hele gezin, dus deels aan de moeder. Daarmee is de kinderalimentatie verkapt partneralimentatie.

Kortom, het feit dat men de huwelijks gerelateerde behoefte van het kind als maatstaf neemt, is een illusie. Ik noem het ook wel zo dat je dan een fictief leven in een parallel universum creëert, omdat wij doen alsof het gezin van toen altijd is blijven bestaan. Als het huwelijk echter voort was blijven duren zou er ook minder aan de kinderen besteed worden indien het inkomen omlaag was gegaan of er meer kinderen in het gezin bij waren gekomen. Als men bijvoorbeeld drie jaar later was gaan scheiden en de alimentatiegerechtigde ondertussen was ontslagen of er meer kinderen bijgekomen waren, dan zou de behoefte van het kind op een veel lager bedrag zijn vastgesteld. De behoefte wordt nu bepaald aan de hand van een momentopname die we als het ware fixeren. We doen alsof het gezin van toen altijd is blijven bestaan.

Ik ben oprecht van mening dat je moet kijken naar de feiten in het hier en nu en dat de behoefte moet worden aangepast als er iets verandert. Naar mijn idee moet je de behoefte dan ook niet fixeren aan het einde van het huwelijk, maar moet je hem mee laten bewegen met hoe het in het leven van de ouders gaat. Het systeem om de behoefte van het kind te bepalen wordt dan geheel anders. Ik denk dat we überhaupt niet meer moeten kijken naar het verleden: het gezinsinkomen en de welstand tijdens het huwelijk bestaan immers niet meer. Ik denk dat men de behoefte bij een eerste vaststelling of bij een wijzigingsprocedure moet relateren aan het inkomen van dat moment. De behoefte is dan dus eigenlijk gelijk aan de draagkracht.

Daarnaast moeten er eenoudertabellen komen. We gebruiken de huidige gezinstabellen ook voor alleenstaande ouders, maar dat levert onjuiste bedragen op. De tabellen van nu zijn erop gebaseerd dat er een man, een vrouw en een kind is en dat er een bepaald percentage van het inkomen naar het kind gaat. We moeten echter tabellen hebben waaruit blijkt welk percentage van het inkomen van één ouder naar het kind gaat, waarin ook verdisconteert is dat de ouder eigen woonlasten heeft. Bij beide ouders wordt dan bekeken wat de behoefte van het kind is en dit wordt vervolgens gemiddeld. Kortom, we moeten meer aansluiten bij de werkelijkheid.

Leidt een flexibele omgang met de behoefte niet tot meer procedures?

Het klopt dat de behoefte dan steeds verandert en flexibel wordt. Ik denk echter niet dat men veel meer gaat procederen. Nu is het ook al zo dat men een wijzigingsprocedure kan voeren op het moment dat de draagkracht verandert, omdat dan ook het aandeel in de kosten van de kinderen verandert. De behoefte verandert pas op het moment dat de draagkracht verandert, dus men kan in deze procedure dan ook meteen opnieuw de behoefte vaststellen. Wel wordt er naar mijn idee op dit moment teveel geprocedeerd. Een van de oorzaken daarvan is dat het stelsel erg precies is. Je kunt over zeer kleine verschillen al procederen. Dat is naar mijn mening op te lossen door een systeem te hanteren dat werkt met treden en staffels. Ook nu werken we al met forfaitaire bedragen en zien we af van de werkelijke lasten, maar ik denk dat we toe moeten naar een systeem waarbij de behoefte wordt vastgesteld aan de hand van treden. De behoefte tabel heeft dan treden met bedragen, en dit mogen best grote stappen zijn. Op het moment dat er zo wordt gewerkt, zullen er minder wijzigingsprocedures zijn, omdat een beperkte verandering in de draagkracht dan minder snel als gevolg heeft dat er ook een andere behoefte trede van toepassing is. Dus dan verandert de alimentatie niet direct. Het wetsvoorstel kinderalimentatie gaat ook uit van een systeem met treden.

Sluit dit systeem dan wel voldoende aan bij de situatie van de kinderen?

Het klopt dat je wat minder maatwerk krijgt, dat zie je goed. Ik ben wel van mening dat je rekening moet houden met de werkelijke omstandigheden als dat nodig is, bijvoorbeeld als de alimentatieplichtige schulden voor de andere ouder betaalt. Het systeem dat ik voorstel biedt minder maatwerk, maar ik denk dat het een prima compromis is. Er zal namelijk minder

worden geprocedeerd en dat weegt, gelet op de kosten die dat voor de maatschappij heeft en de overbelasting van de rechterlijke macht en trouwens ook de belasting die het heeft voor de procederende ouders, naar mijn mening zwaarder dan enkel wat afrondingsverschillen.

Op dit moment gaat de behoeftetabel slechts tot een gezinsinkomen van 6000 euro. Wat vindt u daarvan?

De Hoge Raad heeft daar een uitspraak over gedaan, waarbij die bovengrens is gerelativeerd, dus daar moeten we ons bij neerleggen.¹ Zelf denk ik dat er wel grenzen zijn aan wat er aan de kinderen wordt besteed. Ik denk dan ook dat men zelf met argumenten moet komen indien men van mening is dat de behoefte in hun concrete geval hoger is of juist niet hoger is. Ik denk dat de reguliere kosten van de kinderen vaak niet zoveel hoger zijn. Hoge bestedingen aan kinderen kunnen zitten in de bijzondere categorieën kosten die we reeds kennen: de kosten voor topsport, een gehandicapt kind en een internationale school. Deze kosten komen niet zo vaak voor. Wat echter wel vaak voorkomt zijn hoge kosten voor de kinderopvang, zeker bij hoge inkomens waarbij beide ouders werken. Het is nu volstrekt onduidelijk of de kosten voor kinderopvang in de behoeftetabel opgenomen zijn. Deze onduidelijkheid wordt algemeen als probleem erkend. In de praktijk worden deze kosten soms wel bij de behoefte opgeteld en soms niet. Er is een Ketenoverleg Alimentatie, waaraan verschillende organisaties deelnemen die met alimentatie te maken hebben, zoals de Expertgroep Alimentatienormen van de rechterlijke macht en de familierechtadvocaten. Vanuit dat Ketenoverleg is dan ook aangegeven dat er bij de herziening van de behoeftetabellen meer duidelijkheid moet komen over de oppaskosten. Ook is vanuit het Ketenoverleg aangegeven dat er duidelijkheid moet komen over de woonlastcomponent in de behoeftetabellen.

Als ik het goed begrijp, bedoelt u de woonlastcomponent van zestien procent?

Ja klopt, deze woonlastcomponent zou zestien procent bedragen. Ik heb geprobeerd om te achterhalen waar dit percentage vandaan kwam. Ik vond dit enkel in een uitspraak van het hof, waarin de partijen het erover eens waren dat de behoefte van het kind met zestien procent verhoogd diende te worden, omdat er sprake was van co-ouderschap en dit zorgde voor hogere kosten. Het zou mij niet verbazen als die zestien procent daar uit de lucht is komen vallen, omdat de ouders dat zo bedacht hadden. Ik kan mij niet goed herinneren of wij dit percentage daarvoor ook al hanteerden. In ieder geval waren er in het onderzoek in 1994 al verschillende percentages voor de woonlasten bij verschillende inkomens. Mijn gevoel zegt ergens dat wij dit percentage daarvoor ook al hanteerden, maar het kan zijn dat mijn herinnering vertekend is. Het kan zijn dat er nog betrokkenen zijn die een herinnering hebben aan het ontstaan van het percentage van 16%. Het zal echter niet veel zin hebben als dit wordt uitgezocht, want ik verwacht dat dit bij de herziening zal veranderen.

Ik ben erg benieuwd naar de herziening van de behoeftetabellen. Ik hoop ook dat er een uitsplitsing wordt gemaakt tussen verblijfskosten en kindgebonden kosten. In ieder geval hoop ik dat er tenminste een tabel komt met cijfers die aangepast zijn aan de tijd van nu, want de cijfers die nu in de behoeftetabel zijn opgenomen kloppen niet.

¹ HR 4 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3479. De Hoge Raad bepaalde in deze uitspraak dat ook bij de bepaling van de behoefte van kinderen het welvaartsniveau ten tijde van het huwelijk een rol speelt en dat het niet voor de hand ligt dat die behoefte bij een netto maandinkomen van € 11.164,- gelijk zou zijn aan de behoefte bij het destijds in de tabel voorkomende netto maandinkomen van € 5.000,- of meer.

Waarom zou u graag die splitsing willen zien tussen verblijfskosten en kindgebonden kosten?

Het landschap in alimentatieland is erg veranderd. Allereerst is het systeem van alimentatie veel uitgebreider geworden. Voorheen werd de hoogte van de kinderalimentatie vaak vastgesteld op 250 gulden, zodat de kinderalimentatie aftrekbaar was. Nu is het systeem veel uitgebreider en verfijnder en zijn de bedragen zeer uiteenlopend. Daarnaast zijn mensen veel mondiger geworden en kunnen ze veel informatie op het internet vinden en willen ze weten waar de bedragen op gebaseerd zijn. Gegeven dat allemaal zit men veel meer op de bedragen te kijken dan vroeger. Daarnaast willen wij als advocaten ook weten waar de bedragen uit bestaan, zodat je rekening kan houden met de omstandigheden van de zaak. Ten derde zijn de zorgtaken voor de kinderen van veel alimentatieplichtigen toegenomen. Co-ouderschap en een doordeweekse zorgdag komen steeds vaker voor. In 2013 hebben we daarom de zorgkorting gekregen, waardoor de alimentatieplichtige een bepaald percentage van de behoefte op de alimentatie in mindering kan brengen. Het zou fijn zijn als het systeem erop ingericht zou worden dat de alimentatieplichtige bepaalde specifieke kosten betaalt in plaats van alimentatie, dat vergroot enorm de betalingsbereidheid. Om met een dergelijk systeem te werken, moet je wel weten welk deel van de kosten naar de verblijfskosten gaat en welk deel naar de kindgebonden kosten. Dat onderscheid maken we nu zelf. Als er sprake is van co-ouderschap kan de alimentatieplichtige 35% in mindering brengen op de alimentatie, vanwege de verblijfskosten. Dan zal dit percentage bij moeder wel hetzelfde zijn, want bij co-ouderschap is er sprake van gedeelde zorg. Dat betekent dat er tweemaal 35% is voor verblijfskosten, dus 70%. Daarna resteert er nog 30% en dit zal dan wel het percentage kindgebonden kosten zijn. Dit staat nergens in de Tremanormen, maar het in de praktijk wel zo gehanteerd.

Een van de dingen die ik ook in mijn artikel in het Echtscheidingsbulletin heb gezegd, is dat het verwerken van de kinderbijslag in de behoeftetabel geen goede methode is. Het gevolg hiervan is namelijk dat we ingewikkelde tabellen hebben, terwijl dit eenvoudiger kan door de kinderbijslag bij het inkomen op te tellen.

De kinderbijslag zit naar uw mening dus op de verkeerde plaats?

Ja, klopt. De reden dat de kinderbijslag op die plaats zit, is dat het een bijdrage is in de kosten van de kinderen en dus op de behoefte in mindering wordt gebracht om het eigen aandeel van de ouders in de kosten van de kinderen te bepalen. Ik maak het echter zelden mee dat mensen een speciaal potje hebben voor de kinderbijslag, dat specifiek voor de kinderen is. Mensen zien het als onderdeel van hun inkomen. Het zou de tabellen veel eenvoudiger maken als de kinderbijslag er niet meer in zou worden verwerkt, dan is de tabel namelijk niet meer leeftijdsafhankelijk en dus veel beknopter.

Er is meer oog gekomen voor de plaats van de kinderbijslag in de behoeftetabel, door de discussie rondom het kindgebonden budget. Het kindgebonden budget wordt ook bij het inkomen opgeteld, zo heeft de Hoge Raad immers bepaald, en niet van de behoefte afgetrokken. Er is bovendien een prejudiciële vraag gesteld of het kindgebonden budget ook bij partneralimentatie bij het inkomen opgeteld dient te worden. Misschien dat dit indirect ook meer duidelijkheid zal geven over de plaats van de kinderbijslag. Het duurt ongeveer een half jaar voordat we dit weten.

De tabellen van het Nibud hebben enkel betrekking op minderjarige kinderen. De alimentatie voor een jongmeerderjarige is gebaseerd op de Wet Studiefinanciering. Wordt dit als een probleem ervaren?

Nee, dat werkt vrij goed. Ook uit een peiling vorig jaar april onder 40 leden van de vFAS bleek dat vrijwel niemand dit als een probleem ervaart. Wel is het lastig dat de behoefte in veel gevallen verandert als een kind 18 jaar wordt, en dat dat soms tot een procedure leidt.

Mijn laatste vraag: schreef u de artikelen in het Echtscheidingsbulletin vanuit uw eigen optiek of vanuit een algemeen gedragen optiek van de vFAS?

Dat is afhankelijk van wat ik schrijf. Je ontkomt er niet aan dat je praktijk en je eigen achtergrond beïnvloedt hoe je iets vindt. Als ik vanuit de vFAS schrijf, probeer ik echter wel zo neutraal mogelijk te schrijven en belicht ik vooral de technische en maatschappelijke aspecten. Doordat je vaak met twee auteurs werkt, zijn er wel enkele punten die je anders ziet. Dan heb je het daarover en kom je tot iets waar je je beiden in kunt vinden. Als ik op persoonlijke titel schrijf, ben ik vaak wel feller. In de afgelopen jaren heb ik mij veel met alimentatie bezig gehouden en ook vaak daarover met anderen discussies over gevoerd. Daardoor is mijn mening tegelijkertijd genuanceerder en scherper geworden. Enerzijds heb ik meer oog gekregen voor verschillende gevallen en standpunten, maar anderzijds ben ik over sommige aspecten juist zekerder en stelliger in mijn overtuigingen.

Bijlage 5 Verslag interview mr. Heleen Witkamp

Datum interview: 22 maart 2017

Ik begrijp dat u werkzaam bent in de familierechtpraktijk. Kunt u vertellen wat uw werkzaamheden zijn?

Ik werk als advocaat op tegenspraak, als mediator en als overlegscheidingsadvocaat. Een overlegscheiding, ook wel collaborative practice genoemd, is een tussenvorm tussen een echtscheiding op tegenspraak en een echtscheiding via mediation. Een overlegscheiding is zo ingericht dat beide partijen hun eigen advocaat hebben, er een coach aanwezig is bij de gesprekken en als het nodig is ook een accountant. De betrokken partijen spreken af dat zij de scheiding gezamenlijk gaan regelen en dat de partijen niet mogen gaan procederen zolang er over bepaalde punten geen overeenstemming is. Een overlegscheiding lijkt op mediation. Het verschil is echter dat een mediator geen advies geeft, terwijl een overlegscheidingsadvocaat dat wel doet. Indien een overlegscheiding niet leidt tot passende oplossingen, dienen beide partijen een nieuwe advocaat in de arm te nemen. Dit kan mensen net het laatste zetje geven om zich in te zetten om toch via een overlegscheiding tot passende oplossingen te komen. Ook ben ik rechter-plaatsvervanger bij het Gerechtshof 's-Hertogenbosch en ben ik lid van de Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsbemiddelaars.

Werkt u altijd al vanuit deze verschillende rollen?

Toen ik begon als advocaat bestond mediation nog niet. Ik werk al erg lang als advocaat en ik denk dat mediation ongeveer vijfentwintig jaar geleden is opgekomen. Ik ben nu twintig jaar mediator. Voor deze tijd ging men ook wel met elkaar om tafel in de zogenoemde viertafelgesprekken, maar dat waren geen mediatons.

Op ons kantoor werken vier mensen. Twee van ons zijn enkel mediator, twee anderen zijn ook advocaat op tegenspraak. Door de vorm van ons kantoor is het afhankelijk van de zaken die binnenkomen of ik optreed als advocaat of als mediator. Als ik mag kiezen gaat mijn voorkeur uit naar mediation, omdat je als mediator veel makkelijker aan de partijen kan laten zien wat ze doen en wat ze kunnen doen om het doel van een nette scheiding te bereiken. Bij een scheiding op tegenspraak ben je afhankelijk van het verhaal van je cliënt en krijg je vaak gekleurde informatie. Ook ben je afhankelijk van de opstelling van de tegenpartij. Zowel de rol van mediator als de rol van advocaat heeft wat, maar de rol van mediator is fijner omdat je het meer zelf in de hand hebt.

Wat vormde voor u de aanleiding om een artikel over de herziening van de behoeftetabellen in het Echtscheidingsbulletin te schrijven?

Daar kan ik kort over zijn: advocate Hanneke Moons benaderde mij om samen met haar een artikel hierover te schrijven. Ik ben zelf geen schrijver, dus ik zou daar niet zomaar mee begonnen zijn. Hanneke Moons en ik zitten samen een werkgroep van de Vereniging van Familierechtadvocaten en Scheidingsmediators over alimentatienormen en nemen beide deel aan het Ketenoverleg Alimentatie. Mijn affiniteit met alimentatie zal dus een van de redenen zijn geweest dat Hanneke mij heeft benaderd voor dit artikel.

Waar loopt u in de praktijk tegenaan bij het gebruik van de behoeftetabellen?

Het is lastig om te zeggen dat je in de praktijk tegen de behoeftetabellen aanloopt. Afhankelijk van het inkomen, het aantal kinderen en de leeftijd van de kinderen komt daar een getal uit en dat getal wordt vervolgens gebruikt bij een heleboel andere zaken. Nadat de behoefte is bepaald, wordt aan de hand van andere gegevens de draagkracht en de draagkrachtvergelijking bepaald. Die behoeftetabel is in feite dus een gegeven, maar omdat het zo de basis vormt van een alimentatieberekening is het essentieel dat wij aan mensen uit kunnen leggen dat de tabel klopt in de tijd en nog hanteerbaar is. Toen de eerste tabellen zijn samengesteld, klopte de tabel waarschijnlijk wel op basis van de gegevens van toen. Als je echter kijkt naar het heden, zijn er hele ingrediënten in een mensenleven en in een kinderleven die betaald moeten worden. Denk hierbij aan de kosten voor een computer,

telefoon of een tv-abonnement. Betaalde men vroeger een klein bedrag aan kijk- en luistergeld, nu kost een abonnement al gauw tachtig euro per maand. Dat is wel een hele andere kostenpost. Zo zijn er heel veel van dat soort uitgaven. Het zou goed zijn als er wordt gekeken of de kosten van kinderen nog steeds hetzelfde percentage van het gezinsinkomen is en welke kosten er aan de kinderen toegerekend kunnen worden. Dat mag best eens een keer opnieuw bekeken worden.

U geeft aan dat de uitleg aan cliënten essentieel is. Merkt u dat het geven van uitleg over de behoeftetabellen soms moeizaam is?

Je kan wel uitleggen dat er onderzoek is gedaan naar de kosten van kinderen en dat kinderen een bepaald percentage kosten van het gezinsinkomen kosten, maar je weet niet of die percentages nog kloppen in de huidige tijd. Voordat wij met de tabellen aan de slag gaan, vragen wij onze cliënten altijd om een inschatting te maken van de kosten van de kinderen. Het is opvallend dat die inschatting vaak wel in de buurt komt bij het bedrag dat in de behoeftetabel staat. Het gebeurt zelden dat mensen op een hoger bedrag uitkomen. Als het afwijkt, denken mensen dat de kinderen minder kosten dan dat de behoeftetabellen weergeven. Als we vervolgens met onze cliënten alle kosten nalopen en controleren of er overal aan is gedacht, komen we vaak wel ongeveer op hetzelfde bedrag als in de behoeftetabel uit.

Sluit u dan aan bij de werkelijke kosten die mensen opgeven?

Als mensen het eens zijn over de kosten van de kinderen is dat alleen maar mooi en vormt dat het uitgangspunt. De bedragen in de behoeftetabel zijn gemiddelden van mensen in Nederland en dus zijn er ook uitersten. Als alle kosten met de mensen besproken zijn en er overeenstemming is bereikt, is dit het uitgangspunt. Zoals ik al zei, wijkt het bedrag waar mensen zelf op uitkomen vaak ook niet zo veel af van het bedrag van de behoeftetabel.

Wat vindt u ervan dat de behoeftetabel aansluit bij het gezinsinkomen tijdens het huwelijk?

Bij het berekenen van de alimentatie worden er vanuit praktisch oogpunt een aantal uitgangspunten gehanteerd. Het uitgangspunt dat men voor het bepalen van de behoefte aansluit bij het gezinsinkomen tijdens het huwelijk valt naar mijn idee goed te beredeneren. Als na de scheiding een van de ouders veel meer gaat verdienen dan het gezamenlijke gezinsinkomen, verandert de behoefte trouwens. De gedachte hierachter is dat de kinderen hier ook van geprofiteerd hadden indien men niet was gaan scheiden. Ik denk dat het uitgangspunt dat men aansluit bij het gezinsinkomen tijdens het huwelijk hanteerbaar en acceptabel is, ook omdat er geen praktisch alternatief is. Het alternatief dat men pas een tijd na de echtscheiding kan kijken wat het inkomen van de ouders is, is niet praktisch. Daarnaast wil je dat er zo min mogelijk punten zijn waar een beslissing over genomen moet worden, en als de behoefte steeds afhankelijk is van het inkomen, is dit iets waar steeds een beslissing over genomen moet worden. Ook heb je door de berekening van de draagkracht en de draagkrachtvergelijking, waarbij naar het heden wordt gekeken, een mechanisme waardoor de hoogte van de alimentatie bijgesteld kan worden. Indien beide ouders na het huwelijk bijvoorbeeld hun baan kwijtraken en een uitkering ontvangen, is de behoefte van de kinderen op papier wel hetzelfde, maar wordt de alimentatie toch aangepast omdat de draagkracht is gewijzigd. Kortom, ik denk dat het uitgangspunt goed te beredeneren valt en ik heb er geen praktisch alternatief voor.

Wat vindt u ervan dat de berekeningssystematiek van kinderalimentatie werkt met forfaitaire normen?

De keuze voor een forfaitair systeem geeft in eerste instantie veel duidelijkheid, doordat men werkt met vaste bedragen. In de praktijk brengt het echter alleen maar onduidelijkheid, omdat rechters er op een andere wijze mee omgaan. De ene rechter hanteert het forfaitaire systeem erg strikt, terwijl de andere rechter genuanceerder is en uitgaat van maatwerk. Voor de komst van het forfaitaire systeem rekende iedereen met werkelijke bedragen, waardoor je beter kon voorspellen wat de uitkomst zou worden. Het is nu lastig dat er bij een mediation

niet uitgelegd kan worden wat de grote lijn is, omdat rechters er zo verschillend mee omgaan. Op dit moment is het dus alleen maar ingewikkelder en zit je als rechtshulpverlener met alleen maar meer chaos. Je ziet in de praktijk dat het dus lastig is om een forfait te handhaven.

Ook het gegeven dat er twee berekeningsmethoden van alimentatie langs elkaar lopen, zorgt voor onduidelijkheid. Het stelsel van kinderalimentatie gaat dus uit van het forfaitaire systeem, het stelsel van partneralimentatie niet. Ik denk dat we op dit moment in een overgangsfase zitten om het berekenen van alimentatie eenvoudiger te maken, maar op dit moment lopen er twee systemen langs elkaar. Ik zal een voorbeeld geven ter toelichting. Het kan in de praktijk voorkomen dat volgens het systeem van kinderalimentatie er onvoldoende draagkracht is om volledig in de behoefte van het kind te voorzien, terwijl vervolgens uit de berekening van de partneralimentatie blijkt dat er ruimte is voor partneralimentatie. Dat valt niet uit te leggen.

Vindt u dat het duidelijk is welke kosten er in de behoeftetabellen zijn opgenomen?

Nee, nog niet. Vroeger was het zo dat de alimentatieplichtige gewoon een bepaald bedrag aan kinderalimentatie aan de zorgouder betaalde en daarmee betaalde de zorgouder alle kosten voor het kind. Nu hebben we het systeem met de zorgkorting en dat loopt op tot 35% indien de ouders de zorg delen. De verblijfskosten zouden dan dus 70% van de kosten van de kinderen bedragen en de verblijfsoverstijgende kosten 30%. Het is goed als bij de herziening van de behoeftetabellen duidelijk wordt of deze percentages inderdaad kloppen. Daarnaast zou het goed zijn als er duidelijkheid komt over de kosten die vallen onder de verblijfskosten en de kosten die vallen onder de verblijfsoverstijgende kosten. Op dit moment worden er zelfs procedures gevoerd over de vraag of een bepaalde kostenpost onder de verblijfskosten valt of onder de verblijfsoverstijgende kosten. Het is bijvoorbeeld onduidelijk of kleding onder verblijfskosten valt of onder verblijfsoverstijgende kosten. Het is nu niet duidelijk of de alimentatieplichtige wordt geacht om van die zorgkorting uitgaven te doen aan kleding. Als dat niet het geval is, zou het dus zo zijn dat de verzorgende ouder alle uitgaven aan kleding moet doen en deze kleding moet overbrengen indien het kind bij de alimentatieplichtige verblijft. Dat zijn dingen waar ouders nu bij de rechter over kunnen procederen. Bij mediation hoeft dit geen probleem te vormen als ouders een kindrekening hebben en zelf afspraken maken over wat zij op de kindrekening moeten storten voor bepaalde kosten. Als mensen niet in staat zijn om hierover te praten en wel de zorg delen, is het fijn om aan te kunnen geven wie welke uitgaven moet doen. Dat is op dit moment nog niet uitgekristalliseerd. Zeker bij alimentatie is het belangrijk dat je goed kan uitleggen waar het bedrag op gebaseerd is, zodat mensen het begrijpen en kunnen accepteren.

Vindt u dat de kinderbijslag in de tabel verwerkt moet blijven?

Het zou de tabel wel makkelijker maken als de kinderbijslag bij het inkomen opgeteld wordt, want dan zou er in de behoeftetabel maar één regel resteren. Verder zie ik zo gauw niet de voor- en nadelen, dus ik blijf neutraal.

Bent u benieuwd naar de herziening?

Jazeker. Ik hoop van harte dat het aandeel in kosten van de kinderen vergelijkbaar is, anders hebben we een lange tijd met verkeerde bedragen gewerkt. Ik hoop vooral dat de herziening meer inzicht verschaft in het onderscheid tussen verblijfskosten en verblijfsoverstijgende kosten en de kosten die in de tabel inbegrepen zijn.

Bijlage 6 Verslag interview mr. Johan de Wit

Datum interview: 19 april 2017

U bent werkzaam als de ambtelijk secretaris van de Expertgroep Alimentatienormen. Kunt u wat over de Expertgroep en uw werkzaamheden daarvoor vertellen?

De Expertgroep is een landelijke vergadering die al lange tijd actief is. De belangrijkste taak van de Expertgroep is het geven van aanbevelingen in het rapport Alimentatienormen voor de invulling van de begrippen behoefte en draagkracht. De Expertgroep bestaat uit vertegenwoordigers van de rechtbanken en gerechtshoven in Nederland en een voorzitter. Ik ben de ambtelijk secretaris van de Expertgroep, wat inhoudt dat ik zorg voor de praktische ondersteuning. Ik verzamel bijvoorbeeld de agendapunten en zorg voor de verslaglegging van de vergaderingen. Binnen de Expertgroep is er ook een kopgroep, bestaande uit zes leden. Deze kopgroep vormt een soort dagelijks bestuur van de Expertgroep. Een van de belangrijkste taken van deze kopgroep is het vaststellen van de agenda voor de vergaderingen van de Expertgroep. De vergaderingen van de Expertgroep vinden plaats in het voorjaar en in het najaar.

Naast mijn functie als ambtelijk secretaris van de Expertgroep werk ik als senior juridisch medewerker bij de rechtbank Midden-Nederland. Mijn werkzaamheden bestaan uit het voorbereiden van zittingen, het optreden als griffier tijdens zittingen en het schrijven van conceptbeschikkingen. Ik maak daarbij veel alimentatieberekeningen en dat heeft toegevoegde waarde voor mijn functie bij de Expertgroep, omdat ik de rekenprogramma's voor het berekenen van alimentatie daardoor goed ken.

Kan elke rechter punten aandragen voor de vergadering van de Expertgroep of kunnen alleen vertegenwoordigers van de gerechten dit doen?

Ik word regelmatig aangesproken door rechters van de rechtbank Midden-Nederland met het verzoek om een punt bij de vergadering te bespreken. Bij de andere rechtbanken en de gerechtshoven gaat dat vaak via de vertegenwoordiger van het gerecht.

In het rapport Alimentatienormen beveelt de Expertgroep aan om de behoefte van een kind vast te stellen aan de hand van de behoeftetabellen. Kunt u mij wat meer vertellen over die behoeftetabellen?

De behoeftetabellen zijn ingevoerd in 1994, omdat er behoefte bestond aan meer eenheid in het berekenen van de kosten van de kinderen. Aan de behoeftetabellen is het rapport Kosten van kinderen ten behoeve van kinderalimentatie voorafgegaan. In dit rapport is gekeken naar drie grondslagen om de kosten van de kinderen te berekenen, namelijk: conform de Algemene Weduwen- Wezenwet, conform de pleeggeldvergoeding en conform de gegevens van het CBS. In het rapport is uiteindelijk aanbevolen om uit te gaan van de gegevens van het CBS.

Ik merk dat er in de praktijk weinig discussie bestaat of de behoeftetabellen moeten worden toegepast, in 99 van de 100 gevallen levert dat geen discussie op. Als het echter om hele hoge inkomens gaat, bestaat er soms wel discussie of de behoeftetabellen moeten worden toegepast. Met de uitspraak van de Hoge Raad² in ons achterhoofd weten we ook dat we dan niet al te snel op de behoeftetabellen kunnen teruggrijpen. Partijen overleggen dan vaak lijstjes met de kosten die zij voor de kinderen maken. Het kan dan zo zijn dat de behoefte, zoals deze is vastgesteld volgens de behoeftetabellen, wordt verhoogd met de bijzondere

² HR 4 december 2015, ECLI:NL:HR:2015:3479. De Hoge Raad bepaalde in deze uitspraak dat ook bij de bepaling van de behoefte van kinderen het welvaartsniveau ten tijde van het huwelijk een rol speelt en dat het niet voor de hand ligt dat die behoefte bij een netto maandinkomen van € 11.164,- gelijk zou zijn aan de behoefte bij het destijds in de tabel voorkomende netto maandinkomen van € 5.000,- of meer.

kosten die de partijen voor hun kinderen maken, zoals de kosten voor dure vakanties of hobby's.

Bij een inkomen waar de behoeftetabellen wel in voorzien wordt er wel vaak verweer gevoerd dat er sprake zou zijn van bijzondere kosten die niet in de behoeftetabellen inbegrepen zijn. Meestal wordt er dan aangevoerd dat de behoefte verhoogd moet worden met de kosten voor de kinderopvang.

Merkt u dat er in de praktijk onduidelijkheid bestaat over het al dan niet ophogen van de behoefte met de kosten voor de kinderopvang? Dat de ene rechter bijvoorbeeld de behoefte wel verhoogd met de kosten voor de kinderopvang en de andere rechter meent dat deze kosten al in de behoeftetabellen zijn opgenomen?

Ik heb dat niet zelf vanuit persoonlijke ervaring meegemaakt. Wel weet ik dat er wat meer in het algemeen discussie bestaat over hoe er met de kosten voor kinderopvang omgegaan dient te worden. De Expertgroep geeft in het rapport Alimentatienormen aan dat hoge opvangkosten van een alleenstaande ouder reden kunnen vormen om de behoefte op te hogen. De aanbeveling die wordt gegeven is om dan het netto gezinsinkomen te verminderen met de kosten voor de kinderopvang tijdens het huwelijk, de behoefte vast te stellen volgens het resterende gezinsinkomen en deze behoefte te verhogen met de netto kosten voor de kinderopvang na de scheiding, dus de kosten voor de kinderopvang verminderd met de toeslagen die men daarvoor krijgt.

De gedachte hierachter is dat mensen tijdens het huwelijk al rekening hielden met deze uitgaven en mogelijk bezuinigden op andere uitgaven. Het is dan de vraag of het redelijk is om de behoefte van een kind te verhogen met de kosten voor kinderopvang. De kosten voor de kinderopvang na het huwelijk zijn echter vaak direct het gevolg van de scheiding, doordat de ouders voorheen bijvoorbeeld de zorg konden verdelen en na de scheiding één ouder meer is belast met de zorg over de kinderen en er daarom meer gebruikt wordt gemaakt van de kinderopvang. Het gaat dan vooral om een vergelijking tussen de kosten voor de kinderopvang tijdens het huwelijk en de kosten voor de kinderopvang na de scheiding.

Ik hoor u zeggen 'hoge' opvangkosten, is daar een bepaald minimumbedrag voor?

Nee, dat hangt van de omstandigheden van het geval af. Als daar een concrete aanbeveling voor zou worden gegeven, doet dat niet altijd recht aan de situatie. Doordat mensen kosten voor kinderopvang maken, kan het zo zijn dat ze weer op andere kosten gaan bezuinigen. Als gemotiveerd wordt weergegeven dat er rekening gehouden dient te worden met kosten voor de kinderopvang na de scheiding, kan dat een reden zijn om in dat geval rekening te houden met de kosten voor de kinderopvang na de scheiding. Ik merk dat het nogal eens schort aan de motivering en dat vormt mogelijk een verklaring voor de verschillende uitspraken van rechters.

Werd er in het Ketenoverleg Alimentatie positief gereageerd op de aankondiging van het Nibud dat het de behoeftetabellen wil herzien?

Er kwam een positieve reactie, ook omdat men het wel eens tijd vond worden om te bekijken of de percentages van kosten van kinderen nog hetzelfde zijn als toen. Ook klonken er geluiden dat er door de herziening ook een aantal knelpunten aangepakt zouden kunnen worden. Vanuit het Nibud is in het overleg dan ook gevraagd waar de praktijk bij het gebruik van de behoeftetabellen tegenaan liep en daar kwamen voornamelijk twee punten naar voren.

Allereerst zou het wenselijk zijn dat er een uitsplitsing wordt gemaakt voor de kosten voor de kinderopvang, omdat daar nu vaak discussie over bestaat en omdat de toeslagen voor de kinderopvang vaak schommelen. Hoe dat precies in zijn werk zou moeten gaan is voor mij

nog een beetje in het duister tasten. Ik zou mij zo kunnen voorstellen dat er een aparte post gemaakt zou worden voor de kosten van kinderopvang, net zoals nu gedaan is voor voeding, kleding en dergelijke in het rapport Kosten van kinderen 1994. De behoefte van een kind wordt dan gevormd door de kostenposten exclusief de kosten voor de kinderopvang en als partijen kosten maken voor kinderopvang is het aan hen om te stellen hoe hoog deze kosten dan zijn. Wellicht dat de Expertgroep naar aanleiding van de nieuwe tabellen een aanbeveling gaat doen over de kosten voor kinderopvang. Ik wil wel benadrukken dat dit voor mij echt in het duister tasten is.

Daarnaast gaf de advocatuur in het Ketenoverleg Alimentatie aan dat de onduidelijkheid rondom de woonlasten van een kind een knelpunt vormt. Een aantal jaar geleden kende het rapport Alimentatienormen de aanbeveling dat de behoefte van een kind in geval van co-ouderschap opgehoogd kon worden met 16%. Deze 16% ziet op de kosten van een grotere woning en de extra lasten van gas/water/licht. De betreffende aanbeveling is op een gegeven moment uit het rapport gehaald. We hebben aan het Nibud gevraagd om een uitsplitsing te maken in de woonlasten, want het is nu nog een beetje ongrijpbaar. We weten dat er een deel woonlasten in de behoefte zit, maar we weten niet welk bedrag dat is. Het zou goed zijn als we weten of er veel verschil in woonlasten is of dat dit een algemeen bedrag is en er alleen in uitzonderlijke gevallen van afgeweken kan worden.

Waarom bestaat er behoefte aan meer uitsplitsing? Willen rechters meer inzicht om maatwerk te kunnen bieden?

Het blijft altijd een spanningsveld tussen maatwerk leveren en geen maatwerk leveren. Rechters willen graag maatwerk leveren, zodat de beschikking aansluit bij de werkelijke situatie. Als er echter wordt doorgeschoten in het leveren van maatwerk, kan het zo zijn dat de beschikking door kleine veranderingen al snel geen waarde meer heeft. Je wilt dat een beschikking een bepaalde bestendigheid heeft, want we zijn er ook om geschillen te beslechten. Het blijft dus altijd een spanningsveld hoe hier mee omgegaan moet worden. Een uitsplitsing kan wel zorgen voor meer discussies, omdat partijen dan kunnen stellen dat de kosten bij hen hoger zijn. Dit hoeft echter per saldo niet veel uit te maken, omdat ze aan andere kosten minder uitgeven. Het zou zonde zijn als dit tot meer strijd zou leiden.

Merkt u dat er behoefte bestaat aan een uitsplitsing tussen de kosten die vallen onder verblijfskosten en de kosten die vallen onder verblijfsoverstijgende kosten?

Ja, dat is wel een punt dat de aandacht heeft. In de wet staat dat wij het bedrag kunnen bepalen wat de ene ouder aan de andere ouder moet betalen. Vaak is het zo dat de ouder bij wie de kinderen niet de hoofdverblijfsplaats hebben kinderalimentatie betaalt aan de ouder bij wie de kinderen de hoofdverblijfsplaats hebben en deze ouder moet van de kinderalimentatie en het eigen aandeel in de kosten van de kinderen, alle kosten van de kinderen betalen. Een uitzondering hierop zijn de kosten die de ouder bij wie de kinderen niet de hoofdverblijfplaats hebben, maakt voor de kosten van het verblijf van de kinderen. Die ouder kan een zorgkorting hanteren voor de verblijfskosten, oplopend tot 35%. Als uit de herziening blijkt dat de verblijfskosten niet 70% van de kosten van het kind vormen, kan dit aanleiding vormen voor de Expertgroep om de percentages van de zorgkorting aan te passen.

Zijn er nog meer punten besproken?

We hebben het ook gehad over de kinderbijslag. Op dit moment is het zo dat de kinderbijslag verdisconteerd is in de behoeftetabellen. Het bedrag in de behoeftetabellen geeft namelijk het eigen aandeel van de ouders in de kosten van de kinderen weer en de overheidsbijdrage in de kosten van kinderen in de vorm van kinderbijslag is hierop in mindering gebracht. Ik zou me kunnen voorstellen dat de kinderbijslag bij de herziening uit de behoeftetabellen

wordt gehaald en opgeteld wordt bij de draagkracht. Er is veel discussie geweest over de wijze waarop er rekening gehouden dient te worden met het kindgebonden budget. De Hoge Raad³ heeft in antwoord op een prejudiciële vraag bepaald dat het kindgebonden budget bij de draagkracht opgeteld dient te worden. Ik kan mij, gelet op de discussie die hierover is geweest, niet voorstellen dat bij de herziening het kindgebonden budget in de tabellen verwerkt wordt. Ik kan me wel voorstellen dat de kinderbijslag bij de draagkracht opgeteld wordt. Ik denk dat dit wel een punt kan zijn waar de Expertgroep een aanbeveling over zal gaan doen. Ik kan niet zeggen wat die aanbeveling zal zijn, ik kan enkel zeggen hoe ik er zelf over denk.

Vindt de Expertgroep het nog een goed uitgangspunt dat de behoefte wordt bepaald aan de hand van het gezinsinkomen tijdens het huwelijk?

Het idee is nog steeds dat kinderen niet de dupe mogen worden van de scheiding van hun ouders en dat er wordt uitgegaan van de uitgaven aan de kinderen tijdens het huwelijk, want dat is wat de kinderen gewend waren en dat is dus waar ze behoefte aan hebben. Als de draagkracht dit niet toelaat, zien we dat wel bij de berekening van de draagkracht. Het uitgangspunt dat een kind niet de dupe moet worden van de echtscheiding is een uitgangspunt dat breed wordt gedragen. Ik zeg niet dat het uitgangspunt nooit verandert, maar ik verwacht dat dit uitgangspunt de komende tijd zo blijft.

³ De Hoge Raad beantwoordde in 2015 een prejudiciële vraag van het gerechtshof Den Haag en bepaalde daarbij dat het kindgebonden budget inclusief de alleenstaande ouderkop in aanmerking dient worden genomen bij de draagkracht van de desbetreffende ouder en niet de behoefte van het kind dient te verlagen. HR 9 oktober 2015, ECLI:NL:HR:2015:3011.

Bijlage 7 Verslag interview Jasja Bos

Datum interview: 29 maart 2017

Kunt u mij vertellen wat u doet bij het Nibud?

Het Nibud is van oorsprong een voorlichtingsinstituut en is ontstaan vanuit praktische budgetadviesbureaus. Het Nibud geeft mensen algemeen advies over huishoudfinanciën en het omgaan met geld. Huishoudfinanciën worden in grote mate beïnvloed door gebeurtenissen in het leven van mensen en wij geven advies over hoe mensen zich het beste kunnen voorbereiden op deze gebeurtenissen en met deze gebeurtenissen om kunnen gaan. Dat advies is gebaseerd op een methode, in deze methode worden onder meer een aantal stappen beschreven die mensen zouden moeten doorlopen om nu en in de toekomst voldoende grip op hun financiën te hebben.

Het Nibud heeft veel gegevens over de bestedingen van huishoudens. Deze gegevens worden onder meer gebruikt om aan mensen te laten zien waar ze relatief veel aan uitgegeven en waar mensen op zouden kunnen bezuinigen. De onderzoeken naar de bestedingen van huishoudens doen we voor een deel zelf, maar voor een groot deel zijn de gegevens afkomstig van data van het CBS. Het CBS voert al lang budgetonderzoeken uit, waarbij aan huishoudens wordt gevraagd om hun uitgaven bij te houden. Op enig moment is toen bedacht dat met deze data ook bekeken kan worden wat huishoudens uitgeven aan kinderen. Toen dat voor het eerst werd gedaan hield Albert Luten zich bij het Nibud bezig met alimentatie en echtscheiding, toen hij met pensioen ging ben ik dat gaan doen. Het Nibud heeft ook een boekje gericht op mensen die te maken krijgen met een echtscheiding.⁴ In dat boekje proberen we in begrijpelijke taal uit te leggen hoe alimentatie wordt berekend. De kosten van kinderen vormen ook een onderdeel van dat boekje.

In eerste instantie publiceerde het CBS in 1981 een onderzoek naar de kosten van kinderen. Dat onderzoek had betrekking op de periode 1978-1981. Dat onderzoek is nog eens herhaald in de periode 1990-1995 en het laatste onderzoek heeft betrekking op de periode 1995-2000. Het budgetonderzoek van het CBS werd uitgevoerd onder 2000 respondenten, maar dat was onvoldoende om over het onderzoek te publiceren. De onderzoeken zijn dus van een aantal jaren bij elkaar gevoegd, waardoor er gegevens waren van ongeveer 10.000 huishoudens. Het budgetonderzoek is nog al eens veranderd, zowel qua frequentie als qua opzet. Soms werd bijvoorbeeld aan de gehele groep respondenten gevraagd om alle uitgaven bij te houden, soms werd aan de ene groep respondenten gevraagd om de dagelijkse uitgaven bij te houden en aan de andere groep de grote uitgaven. Als er voor de laatste opzet werd gekozen, was het lastig om de jaren de koppelen.

Zijn de behoeftetabellen aangepast aan het laatste onderzoek van het CBS?

De huidige behoeftetabellen zijn gebaseerd op de uitkomsten van de CBS-onderzoeken over de periode 1995-2000. Van het budgetonderzoek van het CBS is bij de toepassing bij echtscheiding alleen interessant wat kinderen kosten in een gezinssituatie. Bij alimentatie wordt de behoefte namelijk gebaseerd op het inkomen tijdens het huwelijk. Uit het budgetonderzoek rolden een aantal percentages van wat er van het gezinsinkomen aan de kinderen uitgegeven werd. Die percentages zijn dus voor het laatst geactualiseerd in 2004 over de periode 1995-2000 en die vormen de basis van de huidige behoeftetabellen.

In de behoeftetabellen zit de kinderbijslag verwerkt, omdat dit een vergoeding is voor de kosten van kinderen en het in de behoeftetabellen gaat om het eigen aandeel van de ouders in de kosten van kinderen. De kinderbijslag verandert een of tweemaal per jaar en de

⁴ NIBUD, *Geldwijzer alimentatie en co-ouderschap*, Utrecht: NIBUD 2017.

bedragen in de behoeftetabellen worden hierop aangepast. De bedragen in de behoeftetabellen veranderen hierdoor niet zo veel. Als uit het nieuwe onderzoek van het CBS blijkt dat het percentage dat aan een kind wordt besteed veel hoger of lager is, dan heeft dat veel grotere gevolgen voor de behoeftetabellen dan een aanpassing vanwege de verandering van de hoogte van de kinderbijslag.

Is het onderzoek van het CBS al van start gegaan?

Ja, het onderzoek van het CBS is van start gegaan. In de jaren 2010, 2011, 2012 en 2013 werd er weer gekozen voor de oude opzet van het onderzoek en wilde het CBS de gegevens gaan koppelen. De opzet is echter vanwege bezuinigingen weer gewijzigd, namelijk dat er om de vijf jaar een onderzoek wordt gedaan. In 2015 is er een onderzoek gedaan onder 10.000 huishoudens. Er worden dus geen jaren meer gekoppeld en daarom hoeven er ook geen correcties plaats te vinden om de jaren aan elkaar te kunnen koppelen. Het definitieve bestand met de gegevens over 2015 van het CBS was eind december 2016 gereed en met dat bestand kunnen de kosten van kinderen opnieuw worden berekend. De definitieve analyse vindt in april/mei van dit jaar plaats. Met die nieuwe gegevens kunnen wij de behoeftetabellen actualiseren.

Het Nibud wil verder kijken dan enkel het actualiseren van de behoeftetabellen aan de hand van de nieuwe percentages, omdat er in de tussentijd best wel wat veranderd is. We hebben sinds de vorige keer een nieuw belasting- en zorgstelsel en de systematiek van toeslagen is veranderd. Destijds kreeg men kinderbijslag, daar is rekening mee gehouden in de behoeftetabellen. Inmiddels is het zo dat men naast kinderbijslag in bepaalde gevallen ook kindgebonden budget kan ontvangen en ook dat is een vergoeding voor de kosten van kinderen. We moeten er goed over nadenken hoe we dat aspect betrekken in de nieuwe behoeftetabellen.

Hebt u daar al ideeën over?

Ja. In eerste instantie zullen we de behoeftetabellen actualiseren aan de hand van de nieuwe percentages. Vervolgens willen we de bedragen in de behoeftetabellen verminderen met het bedrag dat ouders ontvangen voor kindgebonden budget, net zoals we dat doen met de kinderbijslag. Het kan ook zijn dat we een brutobedrag geven van kosten van kinderen en dat de kinderbijslag en het kindgebonden budget bijvoorbeeld bij het inkomen worden betrokken. De huidige tabellen worden dan eenvoudiger, er resteren dan alleen percentages.

In het CBS-onderzoek destijds werd er een onderscheid gemaakt tussen huishoudens die gebruik maakten van kinderopvang en huishoudens die geen gebruik maakten van kinderopvang. Daarin bleken echter geen significante verschillen te zitten. Als uit de nieuwe analyse blijkt dat er wel significante verschillen zijn, zullen we hier ook rekening mee houden in de behoeftetabellen door bijvoorbeeld tabellen te maken voor gezinnen die wel gebruik maken van kinderopvang en gezinnen die geen gebruik maken van kinderopvang. Ik vermoed dat daar nu wel een significant verschil in zal zitten, doordat het gebruik van kinderopvang is toegenomen. Het is dan wel de vraag hoe dit in de praktijk wordt toepast, omdat de behoeftetabellen dan de kosten van de kinderopvang tijdens het huwelijk weergeven, terwijl het gebruik van kinderopvang na de echtscheiding kan zijn toegenomen.

Zou dat dan de behoefte kunnen verhogen?

Ja, dat zou kunnen.

Wordt er in de tabel dan uitgegaan van gemiddelde kosten van kinderopvang?

Ik verwacht dat er wordt gekeken naar een gemiddelde, veelvoorkomende, situatie van

kinderopvang. De fundamentele vraag bij dit soort berekeningen is hoe gedetailleerd je omgaat met de kosten van kinderen. Er is behoefte aan inzicht in de kosten van kinderen en als blijkt dat er significante verschillen bestaan tussen de situatie met kinderopvang en zonder kinderopvang zullen daar wel verschillende tabellen voor gemaakt worden, maar de vraag is hoe uitgebreid het moet worden. We zullen het zo gevarieerd mogelijk en gedetailleerd mogelijk aanleveren, het is aan de praktijk hoe daarmee omgegaan wordt.

Dus u denkt dat de behoeftetabellen uitgebreider zullen worden dan ze nu zijn?

Ja, je mag wel veronderstellen dat bijvoorbeeld het aspect kinderopvang anders is dan toen en dat er significante verschillen uit zullen komen. Dan volgen er dus uitgebreidere tabellen.

Zijn er nog meer aspecten die ervoor kunnen zorgen dat er voor verschillende situaties verschillende tabellen komen?

Kinderopvang is een van de punten waar in de praktijk vragen over bestaan. Een ander punt is de variatie in de kosten van kinderen. In de behoeftetabellen wordt uitgegaan van gemiddelde situaties. Als een kind bijvoorbeeld topsport bedrijft valt dat buiten de tabel. Ik verwacht niet dat we meer onderscheid gaan maken en daarvoor verschillende tabellen zullen gaan maken. Het uitgangspunt blijft een gemiddeld uitgavenpatroon.

Zal er een onderscheid worden gemaakt tussen verblijfskosten en verblijfsoverstijgende kosten?

Ik denk niet dat er in de behoeftetabellen een onderscheid zal worden gemaakt tussen de verblijfskosten en de verblijfsoverstijgende kosten.

Het is wel de bedoeling om uitgebreider inzicht te verschaffen in de wijze waarop de verschillende soorten kosten bijdragen in het eigen aandeel van de ouders in de kosten van de kinderen en hoe dat kan variëren. Het vorige rapport *Kosten van kinderen*⁵ gaf ook inzicht in de verschillende kostenposten, zoals voeding, woning, kleding en persoonlijke verzorging. Ik denk dat het goed is als we weer transparant hierover rapporteren. De informatie voor deze rapportage halen we uit het budgetonderzoek.

Welke kosten vallen onder de verblijfskosten?

Verblijfskosten zijn de kosten voor huur/hypotheek, een deel van de inventaris, de energierekening, gas/water/licht, voeding, kleding en persoonlijke verzorging. Momenteel worden bijvoorbeeld de directe en bijkomende woonlasten (zoals huur, hypotheek, lokale belastingen en bepaalde verzekeringen) gezien als gedeelde kosten en wordt een deel hiervan aan de kinderen toegerekend en dit zit verwerkt in de behoeftetabellen. Mogelijk dat bepaalde niet direct kindgebonden kosten in de nieuwe tabellen buiten beschouwing worden gelaten, zoals bijvoorbeeld de woonlasten. Als de Expertgroep Alimentatienormen het wenselijk acht om bepaalde aspecten buiten de vaststelling van de behoefte te houden, zullen we inzichtelijk maken wat dat betekent.

Op dit moment kan de niet-verzorgende ouder een zorgkorting hanteren indien deze ouder ook voor een deel voor het kind zorgt. Denkt u dat dat in stand blijft?

Dat ligt meer bij de uiteindelijke toekenning van de kinderalimentatie. In de praktijk wordt er steeds vaker gekozen voor een gelijkmatige verdeling van de zorg. In principe gaan we uit van de situatie niet-verzorgende ouder en verzorgende ouder, maar in de praktijk verzorgt de niet-verzorgende ouder het kind ook en voldoen die termen niet meer helemaal. Ik denk niet dat een herziening van de kosten van de kinderen leidt tot een herziening van het systeem van de zorgkorting. Als je wilt weten hoe de kosten zijn verdeeld na een echtscheiding bij gedeelde zorg, zou je eigenlijk daar onderzoek naar moeten doen. Nu wordt er gekeken wat

⁵ Boogaard-Derix e.a., *Kosten van kinderen ten behoeve van vaststelling kinderalimentatie*, 1994.

ouders hun kinderen kosten ten tijde van het huwelijk en niet na de echtscheiding. Het uitgangspunt bij de actualisering is nog steeds dat de behoefte wordt vastgesteld aan de hand van het inkomen tijdens het huwelijk. Er zijn ook wel gegevens over de kosten van kinderen bij eenoudergezinnen, maar dat gaat niet de input zijn voor de actualisering van de behoeftetabellen.

Waarom niet als ik vragen mag?

De welvaart tijdens het huwelijk vormt het uitgangspunt voor het vaststellen van de behoefte en de kinderalimentatie.

Vindt u dat er wat voor te zeggen is om dat uitgangspunt te herzien?

Nee, ik vind dat een prima uitgangspunt. Ik vind het goed dat er vervolgens wordt gekeken hoe de behoefte van een kind en de kinderalimentatie wordt aangepast al naar gelang er verschillende keuzes worden gemaakt in de zorgverdeling. Ik weet niet of de zorgkorting daarvoor het beste middel is, om dat te onderzoeken zou er een inventarisatie moeten worden gemaakt van de knelpunten bij de huidige systematiek, waaruit bijvoorbeeld blijkt dat de alimentatieplichtige meer kosten maakt dan waar rekening mee wordt gehouden bij de zorgkorting.

Zal een persoon die gaat scheiden meer aanknopingspunten daarvoor hebben bij de nieuwe tabellen?

Bij de herziening van de behoeftetabellen wordt er wel inzichtelijk gemaakt welke bedragen passen bij bepaalde uitgaven. Als inzichtelijk is welke bedragen direct gerelateerd zijn aan de verzorging van de kinderen, bijvoorbeeld de bedragen voor voeding, zou de zorgkorting op basis daarvan herzien kunnen worden. De huidige opzet zal nog steeds zijn dat er al naar gelang het inkomen een bedrag wordt gegeven voor de kosten van kinderen, maar er zal wel duidelijk gemaakt worden hoe dat bedrag is opgebouwd, zodat er op individueel niveau wel rekening gehouden kan worden met de verdeling van de zorg. Wat precies wenselijk is zal moeten blijken uit knelpunten die er nu zijn. We zien het niet als primaire taak om de knelpunten te onderzoeken. We zien het nu als eerste taak om op een transparante manier de eerste stap te maken: de kosten van kinderen actualiseren. Als we signalen krijgen dat er knelpunten zijn, dan zien we dat wel als taak om mee te nemen. We zullen het zo gedetailleerd mogelijk aanleveren bij de Expertgroep en als er knelpunten bestaan die nu wel meegenomen kunnen worden, zal dat ook wel gedaan worden.

Hoe zal duidelijk gemaakt worden waar het bedrag uit bestaat?

Eerst zal besloten moeten worden door de Expertgroep Alimentatie om meer gedifferentieerd inzicht te geven in de bedragen. Als dat besloten is zullen mensen beter geïnformeerd worden over de kosten. We bieden nu wel informatie over hoe mensen de kosten kunnen verdelen, maar we laten niet zien hoe mensen in vergelijkbare situaties hun uitgaven doen. Ik denk wel dat als we die gegevens straks hebben dat we dan ook referentiecijfers laten zien. Een van de doelen van het onderzoek is wel om het meer inzichtelijk te maken voor mensen.

Zal de tabel ook worden uitgebreid naar hogere inkomens?

Hij is nu al uitgebreider dan dat de vorige data toeliet en ik verwacht niet dat de nieuwe gegevens hier verandering in zullen brengen.

Zullen de behoeftetabellen ook voorzien in gezinnen met meer dan 4 kinderen?

Als de data het toelaat, zullen we dat wel doen. Echter, waarschijnlijk zijn er te weinig gezinnen met vier kinderen om dat te kunnen doen.

Wordt er rekening gehouden met dezelfde kosten van het kind? Zal er bijvoorbeeld nog steeds een woonlastcomponent meegenomen worden?

In de basis zal dit hetzelfde zijn. Ik weet dat er nu wat onduidelijkheid bestaat over de woonlastcomponent, waar dit vandaan komt. Dit zal wat transparanter worden. Als de wens is om anders om te gaan met bepaalde kosten voor een kind, kan dit aangepast worden.

Verwacht u niet dat er meer discussie ontstaat als de bedragen transparanter worden?

Ik denk niet dat het verkeerd is als partijen daar goed over in discussie gaan en er teruggegrepen kan worden op een gemiddelde indien ze er niet uitkomen. Het weglaten van informatie ter wille van het voorkomen van discussies lijkt me niet een goed uitgangspunt.

Heeft het wetsvoorstel kinderalimentatie nog invloed op de herziening?

Op dit moment heeft dat geen invloed op ons onderzoek. Wij kijken alleen naar de kosten van kinderen, op welke wijze dat wordt toegepast in de berekeningswijze is iets wat later aan de orde komt.

Wat was de aanleiding om de behoeftetabellen nu te gaan herzien?

Het onderzoek van het CBS was gedateerd. De vraag was dus of het nog verantwoord was om aan de hand daarvan te publiceren. Wij streven altijd naar een zo actueel mogelijke weergave en dus zullen we de behoeftetabellen actualiseren aan de hand van de nieuwe gegevens van het CBS.

Wanneer verwacht u dat het resultaat er zal zijn?

In juni/juli willen we de eerste opzet van de geactualiseerde tabellen presenteren aan de Expertgroep Alimentatienormen. We zullen dan verschillende opties aandragen met suggesties erbij en afhankelijk van de reacties in het veld worden er keuzes gemaakt.